

LEDARE

Ledare: Den gröna fatwan

PUBLICERAD 2009-07-10

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

[Skaffa nyhetsbrev](#)

Nu är det strax 2010. Alla som var med under folkomröstningen om kärnkraften 1980 minns laddningen av det årtalet. Linje 3 ville avveckla kärnkraften snarast. De övriga ville ”avveckla med förnuft”. Sista kärnkraftverket skulle tas ur drift år 2010, något som lovades heligt.

Problemet var förstås att ingen kunde säkert veta 1980 hur situationen skulle vara 2010. Hade kärnkraften resulterat i en serie ytterligare svåra olyckor efter 1980, samtidigt som alternativen blivit gynnsammare i pris och teknologi, då hade kärnkraftsavvecklingen fått successivt växande stöd från verkligheten. Nu har detta inte hänt. I stället har kärnkraften i ett stabilt land som Sverige fortsatt att producera hälften av vår el.

Samtidigt framstår riskerna med förbränning av olja och kol som större än de gjorde för 30 år sedan. Tron på snabba teknikgenombrott inom främst solenergi har visat sig illusorisk. Priset är alltjämt skyhögt och möjligheten att ”lagra” el från solfångare ännu begränsad.

Vilken kapital dumhet om Sverige hade avvecklat ett elsystem som är fullständigt koldioxidfritt och med en marginalkostnad – från vattenkraft och kärnkraft – som inget annat land kan matcha!

Många av oss som betraktar sig som liberal, i vid mening, våndas inför den frälsningsatmosfär som omger dagens klimatdebatt. Vi gör det därför att den äventyrar några av det öppna samhällets mest grundläggande lärdomar.

Där finns frågan om vetenskapens öppenhet. Forskare måste kunna fortsätta att öppet undersöka frågor av det slag Marian Radetzki och Nils Lundgren reser i sin artikel i det kommande numret av Ekonomisk Debatt. Domineras, till exempel, klimatförändringar av självförstärkande feedbacks (som allt snabbare värmeökning när isar smälter) eller av stabiliserande feedbacks (som ”dimming” genom molnbildning)? Seriösa forskare hävdar det senare, medan medierna enbart speglar den förra uppfattningen.

Det är en svår uppgift att värna forskares frihet och civilkurage i ett samhällsklimat med utrymme bara för en sanning hos forskningsfinansiärer.

Där finns vikten av successiva lärprocesser. Ett stort beslut på en världskonferens med FN, under föreställningen att världen går under om inte alla följer ett och samma centrala direktiv, rymmer en ännu värre potential för dumhet än 1980 års svenska kärnkraftsbeslut.

Så mycket kan inträffa som motiverar modifieringar, samtidigt som en världsvid politisk bindning svårligen låter sig rubbas av några nya fakta.

Där finns också insikten om de politiska intressen som knyts till gigantiska planbeslut under namn av att "rädda världen". Svärmare av olika slag, handels- och marknadshatare, alla de som på ideologiska grunder anser sig veta exakt hur hela världen bör organiseras enligt deras plan – de får nu åter luft under vingarna.

Vilka sakliga dårskaper som helst kan passera när varje invändning kan sopas undan som ett angrepp på det ädla målet att rädda världen.

Vi har sett det i den svenska debatten kring etanol som bränsle, kring begreppet "miljöbil", kring ett europeiskt system för utsläppsrätter inom stålindustrin som slår hårt mot den mest energieffektiva stålproduktionen – såsom SSAB:s – men inte kostar någonting för stålverk i Ukraina. När frälsning är för handen kommer symboler och besvärjelser lätt att övertrumfa gråa fakta om priser och kostnader.

Där finns slutligen också risken med den ensidighet i tänkandet som följer av att sikta mot ett enda mål. Brundtlandkommissionens definition av det populära begreppet "uthållig tillväxt" har lästs av få och förståtts av än färre. Den lyder: "Att möta dagens behov utan att förstöra möjligheterna för framtida generationer att möta sina behov." Vad Brundtland definierade var att olika hänsyn behöver tas och balanseras. Vi bör inte offra dagens generationer för att uppnå något förment stort för framtiden. Västland, miljö och social stabilitet är alla tunga faktorer som måste vägas samman i tänkandet.

Detta behov av balans i analysen – över tid och mellan olika värden – illustreras nu dagligen. Etanolsatsningens effekter på livsmedelspriser och hunger i världen är ett exempel. Det närmast moraliska kravet på att alla ska köpa småbilar som drar lite bensin, utan hänsyn till familjens transportbehov och barnens säkerhet, är ett annat.

Det stora exemplet är förstås att Kinas och Indiens växande miljardier inte kan få sitt efterlängtade välbästandsluft, för det fall utsläppsmålen ska nås innan helt ny teknologi mildrat motsättningen mellan energiåtgång och utsläpp. Sådan teknik är i sikte – nya varianter av kärnkraft, "ren kolkraft", bränsleceller, etc – men tar tid till applicering i full skala.

Det öppna samhället har sina brister för stora beslut. Men dess alternativ har oftast lett till grandiosa galenskaper, på bekostnad av människors frihet, värdighet och försörjning. Därför är vi alltför många som ser med viss skepsis på den

undergångsmotiverade begeistringens inför beslut om ”en ny världsordning”.

TEXT

Hans Bergström

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt